

Jaarrede TVVL Algemene ledenvergadering juni 2021

Beste leden en andere belangstellenden,

Er is iets dat mij maar niet loslaat en dat wil ik graag met jullie delen. In april jongstleden was ik uitgenodigd om voor twintig studenten van de Universiteit van Utrecht een college te geven over leiderschap. Het was geen standaardpraatje met boekenwijsheden, maar mijn persoonlijke visie op leiderschap en hoe ik dat praktisch, met mijn voeten in de klei, invul. Het was een bijzonder leuke ervaring. De studenten hadden zich goed voorbereid door alles bij elkaar te graaien wat er op social media over Jaap Dijkgraaf te vinden is. Na mijn betoog werd ik een uur lang aan een spervuur van vragen onderworpen. En juist dat deel van de avond is bij mij blijven hangen.

Eén vraag ging over hoe het toch verder moet met de ongebreidelde economische groei in relatie tot duurzaamheid? Een andere vraag: 'hoe achterhaal je de best mogelijke versie van jezelf en hoe kom je daar?' En deze dan: 'hoe vorm je een community in een sterk geïndividualiseerde samenleving?' Of: 'wat verbindt ons in deze samenleving en hoe komen we tot een strategisch plan dat ons richting geeft in de broodnodige transities?'

Later die avond dacht ik terug aan wat ik met die studenten besproken had. En als een soort openbaring bedacht ik, en daar schrok ik van, dat deze mensen de ingewikkelde opdracht hebben om een nieuwe samenleving te ontwerpen. Want als je bovenstaande vragen eerlijk beantwoordt en tegelijkertijd een beetje om je heen kijkt, dan ben je het waarschijnlijk met me eens dat we toch wel op een heel merkwaardige manier aan het 'samenleven' zijn. Ik zal die eigenaardigheden wat concreter proberen te maken aan de hand van een aantal voorbeelden.

In het Financieel Dagblad las ik laatst het volgende:

'Kan er in dit land nog transparant en vanuit een open en vruchtbare dialoog worden bestuurd in een tijd waarin de Kamer als een opname-studio is, waar tweets en appjes het debat in worden geslingerd als alternatief feitenrelaas voor de ambtelijk ingefluisterde regeringswaarheid?' Een terechte vraag, al zeg ik het zelf.

Wat we ons ook kunnen afvragen is of ons land zich wel snel genoeg aanpast aan de veranderende omstandigheden. Dat werd ook weer pijnlijk duidelijk bij de uitbraak van de pandemie. We hebben lange tijd gekeken naar de verzorgingsstaat in termen van efficiency en rechtmatigheid, oftewel: krijgt de burger waar voor zijn geld en wordt er geen misbruik van de regelingen gemaakt. Maar hoe zit het, met alle complexe vragen die nu voor ons liggen, met het adaptief en innovatief vermogen van onze verzorgingsstaat? Leren we eigenlijk nog wel van elkaar? Zijn we niet te veel doorgeslagen in een,

zoals filosoof Peter van Lieshout het noemt, staatsgecontroleerd monolithisch systeem?

En hoe komt het, om wat dichterbij huis te blijven, dat bij de meeste scholen de ventilatie nog steeds niet op orde is? Al in 2008 schreven diverse deskundigen, samen met de GGD, een doorwrocht verhaal over nut en noodzaak van ventilatie in onderwijsgebouwen. Een klip en klaar verhaal met grenswaarden voor CO₂ en hoe je die moet meten. En toch constateren we anno 2021, terwijl er een pandemie waart die de noodzaak van ventilatie alleen maar groter heeft gemaakt, dat de urgentie van dat rapport op bestuurlijk niveau nog steeds niet is doorgedrongen. We steken de kop in het zand, leren niet echt van wetenschappelijke waarheden. Oké, er is vorig jaar oktober in allerijl € 360 miljoen euro gereserveerd voor dit dossier, maar dat bedrag is nagenoeg onaangeroerd op de 'plank' blijven liggen.

Elk jaar is er een dag waarop alles wat de aarde in een jaar tijd kan voortbrengen en verwerken, al is bereikt. We noemen dat de Earth Overshoot Day. In 2020 viel die op 22 augustus. De rest van het jaar teerden we in op onze planeet. De mondiale ecologische voetafdruk bedraagt inmiddels 1,6 planeet. Als iedereen zich als Nederlander zou gedragen, zouden er zelfs meer dan drie planeten nodig zijn. We blijven ons eigen genot en comfort boven de toekomst van de planeet en de mensheid stellen.

Inmiddels staan huishoudens, overheden en bedrijven voor 365% van het mondiale BBP in het krijt bij hun financiers. Om het vertrouwen in stand te houden dat we dit ooit terug gaan betalen, is een jaarlijkse groei van 3% noodzakelijk. Dat betekent dat de economie in 24 jaar zou moeten verdubbelen. De studenten die ik sprak, vragen zich terecht af of de economische groei wel eindeloos kan doorgaan? Op zo'n moment trekt het schaamrood over mijn gezicht. De vraag waar de studenten in ieder geval een antwoord op moeten vinden, is: 'Hoe krijgen we de ogenschijnlijke paradox van het leven met een kleine ecologische voetafdruk én een onvoorwaardelijk sociaal-ecologisch inkomen', dichterbij elkaar?'

De studenten van nu komen straks niet in een gespreid bedje. Er staat hen een enorme opdracht te wachten. Want hoe bouw je een sociaal en ecologisch verantwoorde samenleving? Wij, ik, mijn generatie? Wij kunnen er boeken over schrijven en lezingen over houden, maar het daadwerkelijk realiseren is - als ik naar bovengenoemde voorbeelden kijk - voor ons en voor nu, een brug te ver.

Het is voor TVVL, voor jou, voor mij, onze dure plicht om de vragen van jonge en aankomende professionals zeer serieus te nemen en hen een omgeving te bieden waar ze antwoorden kunnen vinden. We hebben nu eenmaal niet drie aardbollen. De zeepbel die economie heet, kunnen we niet blijven opblazen en met een polderbestuur krijgen we de klimaatcrisis niet in bedwang. Jonge professionals houden ons een spiegel voor en daarvoor wegstijgen is hetzelfde als in je bed plassen. Het is even lekker warm, maar daarna moet je er uit en de rotzooi opruimen.

TVVL doet het gelukkig goed bij jongeren. Zelfs in 2020 waren we in staat om - zij het online - 130 jongeren 'op de been te brengen'. Ik hoop echt dat dit aantal in 2021 verder gaat groeien en dat we jonge mensen steeds meer en vaker aan ons kunnen binden, hen een plaats zullen geven in het debat en hen posities geven op relevante plaatsen binnen onze vereniging. Het zal ongetwijfeld een cultuurverandering tot gevolg hebben, maar dat is het dubbel en dwars waard.

Het jaar 2020

In het afgelopen jaar had Covid-19 in alle opzichten onze bijzondere aandacht. Zowel persoonlijk, het ging immers om onze gezondheid, als organisatorisch en vakmatig. De meesten van ons hebben óf zelf, óf in de directe nabijheid, gezien hoe ernstig een coronabesmetting kan uitpakken. Het leed dat we hebben gezien, ook daar waar we dat niet verwachtten, zal ons nog lang bijblijven.

Door corona moest TVVL organisatorisch het roer flink om gooien. TVVL is een mensenvereniging en wij mensen zijn niet gewend om in iedere soortgenoot een potentieel gevaar te zien voor de eigen gezondheid. Covid-19 zette onze basisbehoefte als sociale wezens dan ook behoorlijk op zijn kop. Gelukkig zijn de meeste mensen flexibel en veerkrachtig, TVVL'ers zijn dat in ieder geval wel! Dat hebben we het afgelopen jaar wel bewezen! Het improviserende en actiegerichte vermogen van grote groepen mensen bij TVVL heeft grote indruk op me gemaakt. Zorgvuldig, maar altijd gericht op wat er wél nog mogelijk was, zijn veel leden en medewerkers steeds door blijven gaan met het ontwikkelen en delen van kennis. De toenemende marktvraag in het afgelopen jaar droeg bij aan die verhoogde activiteit.

Het heeft me geraakt hoe we, met veerkracht en overtuiging, onze processen hebben aangepast en onze (les)programma's hebben gedigitaliseerd. Alle medewerkers van ons verenigingsbureau wil ik heel hartelijk danken voor de inzet, vasthoudendheid en professionaliteit waarmee ze TVVL zo goed mogelijk door lieten marcheren. Ook onze

docenten wil ik graag prijzen en bedanken. Na vele jaren letterlijk voor de klas te hebben gestaan, stonden jullie nu plotseling voor een camera. Wat onmogelijk leek, bleek toch te kunnen. Natuurlijk hebben jullie de interactie gemist met de cursisten. Maar er is heel veel positieve feedback ontvangen van cursisten over jullie manier van doceren en de professionaliteit waarmee TVVL de lesprogramma's digitaal heeft voortgezet. Heel veel dank voor deze inzet!

Ondanks alle belemmeringen gingen veel zaken toch gewoon door. Zo hebben we de verbouwing van ons pand in Woerden kunnen afronden. Nadat we in 1 januari 2020 alle activiteiten van AcademyNL hadden overgenomen, hebben we in het afgelopen jaar met voorrang de Warmtepomp Academy vormgegeven. Ook voerden we, zoals vorig jaar tijdens de ALV al was aangekondigd, veranderingen door bij het Curatorium en introduceerden we de nieuwe structuur met werkveldcommissie, hoofddocenten, centrale examencommissie, docenten en Raad van Advies. Daarnaast is er flink geïnvesteerd in de actualisatie van bestaande en ontwikkeling van nieuwe cursussen. Kortom, we hebben niet stil gezeten!

Vorig jaar zei ik in mijn jaarrede het volgende:

'Momenteel is het aantal inschrijvingen voor de cursussen van het seizoen 2020/2021 nog maar 30% van wat we normaal gewend zijn. Dat is een punt van zorg voor TVVL, maar ook voor de branche als geheel. Want juist deze crisis brengt aan het licht dat kennis op alle niveaus van ons vak cruciaal is. Ik hoop van harte dat we daar als sector, ook als het even moeilijk is, in blijven investeren.'

Een jaar later kunnen we gelukkig melden dat het aantal cursisten in het cursusseizoen 2019-2020 is uitgekomen op 515. Daarmee hebben we de stijgende lijn 2018-2019 toch weer door kunnen zetten.

Het jaar 2020 was het jaar van de webinars. Deze stonden niet in het beleidsplan. Er was ook geen rekening mee gehouden in de begroting, maar het is wel gelukt om tussen 7 mei en 10 december maar liefst 36 webinars te geven. We bereikten daar in 2020 ruim 3000 mensen mee. TVVL betrad met deze digitale vorm van kennisdeling een compleet nieuwe 'wereld'. Dat riep uiteraard ook vragen op. Want wie bewaakt de kwaliteit en wie is 'eindredacteur' bij webinars? Maar dat zijn vragen voor later. Voor nu geldt: we hebben het gefikst! Ook Young TVVL deed er met verschillende thema's goed in mee. Een online eindejaarsborrel met thuisproeverij bleek een prima combinatie.

Ook het ontwikkelen van kennis ging gelukkig door. Er waren opnieuw veel projecten in ontwikkeling, in verschillende stadia, van idee tot afronding. Zo werd bijvoorbeeld het project 'Wegwijzer aanpasbaarheid van klimaatinstallaties in gebouwen' opgeleverd en is gestart met de update van ISSO 115. Ook kwamen er onder voorzitterschap van Lada Hensen Centnerová zes edities van TVVL magazine uit, waarvan vier themanummers. Met het digitaal versturen van TVVL magazine is het lezersbereik van TVVL magazine enorm vergroot.

Om de continuïteit en kwaliteit van het bedrijf TVVL te waarborgen bij een groeiend aantal activiteiten, is vorig jaar de directie uitgebreid. Cas Wegman is per september 2020 benoemd tot operationeel directeur van TVVL. Het bestuur wenst John en Cas, samen met alle collega's op het verenigingsbureau, veel inspiratie en werkplezier toe.

Nadrukkelijk wil ik iedereen die in het afgelopen jaar een actieve bijdrage heeft geleverd aan onze vereniging, nog eens hartelijk danken. Jullie inzet is door het bestuur zeer gewaardeerd! Graag verwijs ik jullie naar het jaarverslag over 2020 om meer te weten te komen over de enorme hoeveelheid activiteiten die TVVL in het afgelopen jaar heeft ontplooid.

Tot slot

Langzamerhand komen we de corona-perikelen te boven. Althans, daar ziet het nu wel naar uit. Gelukkig kunnen we ons weer vrijer bewegen en lijkt het ergste gevaar geweken. Misschien is het nog iets te vroeg, maar toch wil ik hier de vraag stellen: 'hebben we er iets van geleerd'? Mijn antwoord is: 'Ik denk het wel'. We dachten dat Nederland een ontzuilde, 'open' samenleving was, maar dat bleek toch niet zo te zijn. Ik noemde eerder het woord monolithisch. Misschien is dat ook van toepassing op de wereld van ontwerpers, de medici, de bestuurders, de financiële wereld? Binnen deze groepen is men het wel vaak wel met elkaar eens, maar echt van elkaar leren is in het afgelopen jaar toch heel ingewikkeld gebleken. Zelfs ten tijde van een wereldwijde gezondheids crisis, blijkt samenwerken en samenleren buitengewoon lastig. Het lijkt er op dat het welgemeende eigenbelang preferereert boven het algemene belang.

Tjeenk Willink had het laatst in De Groene Amsterdammer over wat hij mist bij bestuurlijk Nederland, namelijk integriteit, inhoudelijke kennis en verantwoordelijkheidsbesef. Dat is nogal wat... Als bestuur van TVVL werken we er hard aan om door de hele vereniging heen hoog te scoren op deze drie begrippen. Vanuit dit begrippenkader blijven we zoeken naar samenwerking, blijven we partijen om ons heen aanspreken op hun kennis, verantwoordelijkheid en integriteit om uiteindelijk in een minder monolithische samenleving van elkaar te leren en met elkaar beter 'samen te leven'!

Jaap Dijkgraaf, voorzitter
Juni 2021